

avaluació educació primària

CURS 2015-2016

ENGANXEU L'ETIQUETA
IDENTIFICATIVA EN AQUEST ESPAI

competència lingüística:

aranès

instruccions

- Entà hèr era pròva as de besonh un boligraf.
- Aquesta pròva a tres parts:
 - Ena prumèra part**, as d'escotar ua dictada e as de completar es espacis en blanc.
 - Ena dusau part**, as de liéger damb atencion dus tèxtes e respóner a ues qüestions sus aquerò qu'as liejut.
 - As de respóner a totes es qüestions marcant damb ua X era caseta corresponenta ena huelha de responses.
 - I a sonque ua resposta corrècta entà cada qüestion. Se t'enganhes, as de raiar tot eth carrat e marcar de nau damb ua X era resposta corrècta. Entà tornar a marcar coma corrècta ua resposta que ja auies raiat, l'as d'encerclar.
 - Ena tresau part**, as d'escriuer un tèxte sus eth tèma que se te demane.
- Quan acabes, non te decuedes de respóner ara qüestion que i a ena huelha de responses.

DICTADA

Ara escotaràs un tèxte tres viatges. Eth primèr ei entà comprene-lo ben, eth dusau ei entà completar es espacis en blanc e eth tresau ei entà repassar aquerò qu'as escrit.

TSUNAMI EN OCEAN INDIC

I a quauqui _____ qu' _____ dera arribada d'un tsunami. Minutes abans era mar recule, se retire uns _____ de mètres dera còsta, deishant ath descubèrt _____ e sable.

Era gent que viu en ocean Pacific, reconeish aquest fenomèn e hug a cercar _____ en zònes elevades. Mès en ocean Indic lèu arrés s'encuedèc _____ a punt d'arribar ua ondada geganta. _____ es toristes ac interpretèren com ua simpla _____ dera marèa. Es mainatges remassauen clòsques e _____ que _____ ath descubèrt, ignorant aquerò qu'arribarie en pògues minutes. Curiosament, enes _____ de Maikhao ua mainada de dètz ans reconeishec eth fenomèn perque ac auie aprenut en classa. Era e es sòns pairs avisèren a toti, s'evacuèc era plaja e non i _____ cap de mòrt.

Tsunami der ocean Indic de 2004 (tèxte adaptat)
http://ca.wikipedia.org/wiki/Tsunami_de_l'Oce%C3%A0_%C3%8Dndic_de_2004

0-1
a

0-1
c

0-1
d

0-1
e

0-1
f

0-1
g

0-1
h

0-1
i

0-1
j

0-1
k

0-1
l

TÈXTE 1

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta.

ER INCENDI ENES TÈRRES D'ARRÒS

I auie un còp un vielh fòrça sensat que se didie Daisuke. Viuie en ua montanha en Japon.

Tot eth terren der entorn dera sua caseta ère planèr e fertil, e semiat d'arròs. Èren es tèrres des pagesi que viuien mès enjós, ena plaja. Era plaja ère tant estreta que sonque i cabien es cases deth pòble, e per açò era gent auie semiat er arròs ena montanha, d'a on baishauen un arramat d'arriuòts. Er arròs a de besonh fòrça aigua entà créisher.

Cada maitin, Daisuke e eth sòn arrèrhilh Ione guardauen des deth cap dera montanha com era gent deth pòble anaue e viege.

Eth mainatge estimaue aqueres tèrres d'arròs perque sabie qu'èren eth minjar der an entà toti; e tostemp ère prèst entà ajudar a sa pairin tà daurir e barrar es canalets dera aigua.

Un dia, quan er arròs ère lèu madur e es cabelhs se balançauen ath solei, eth vielh guardaue er orizon, e tot d'un còp vedec quauquarren d'estrangh. Se metec era man ena tèsta entà vedé'c milhor e cridèc:

—Ione, Ione! Vè'n tath huec, pren un tronc alugat e pòrta-lo!

Ione non sabie pas entà qué volie eth huec eth sòn pair-sénher, mès com qu'ère fòrça obedient, portèc eth tidon alugat.

Daisuke ja n'auie agarrat un aute e corrie cap as tèrres d'arròs de mès apròp. Ione lo seguie tot estranghat enquia que vedec, plen d'orror, com sa pairin lançauè eth ballhon alugat ath miei dera cuelheta.

—Pair-sénher! Qué hès?

—Hè lèu, hè lèu, lança eth tòn, non demores, cala-i huec!

Ione, credent que sa pairin auie perdut eth cap, comencèc a plorar; mès aubedic e lancèc eth sòn tronc alugat dessus des cabelhs d'arròs. Era hlama s'estenec rapidament pes coitius secs mentre qu'ua humalèra espessa e nera pujauè tath cèu.

Des de baish, era gent deth pòble vedec eth huec enes tèrres d'arròs e tot cridant "huec, huec!", correrèn tà pujar ena montanha. Arrés s'estèc baish. Tanben es mairs damb es sòns hilhs en còth pujauen comes ajudatz-me.

Quan aueren arribat ath cap e vederen cremat er arròs, comencèren a cridar enforiscadi:

—Com a estat açò? Qui ac a hèt?

TÈXTE 1

—Ac è hèt jo —responec Daisuke calmat.

Toti cridèren: “Perqué? Perqué?”

Alavetz, eth vielh se virèc en tot estèner era man de cap ar orizon:

—Guardatz! —didec.

Se virèren tà guardar. Aquiu a on era mar blua s'estenie tant en calma pògues ores abans, ara s'i lheuaue ua espaventosa ondada d'aigua. Hège tanta pòur que non s'entenec ne un crit.

Un moment de demora... toti tremolauen... e era ondada queigüec dessus dera plaja damb un tapatge horrible e se trinquèc contra era montanha. Ua auta ondada... e ua auta...

Dempús sonque i auec ua grana estenuda d'aigua. Eth pòble auie desapareishut.

Per sòrt, tota era gent ère viua ath cap dera montanha. Quan compreneren se qué auie hèt eth vielh entà salvar-les, l'ac arregrairen de tot còr, perque sense era sua pensada, toti s'aurien estofat dejós dera grana ondada.

Sara C. Bryant, *Com explicar condes* (tèxte adaptat)

1. Daisuke ère un vielh fòrça sensat. Qué signifie 'sensat' (soslinhat en tèxte)?

- a. Alègre.
- b. Sociable.
- c. Imprudent.
- d. Damb coneishement.

2. A on viuie eth pair-sénher Daisuke?

- a. En ua montanha.
- b. Ath cant dera plaja.
- c. Ath miei deth bòsc.
- d. En centre deth pòble.

TÈXTE 1**3. Es pagesi auien semiat er arròs apròp des arriuòts perque...**

- a. i podien arribar facilament.
- b. les ac auie dit eth pair-sénher Daisuke.
- c. ei eth lòc a on non arriben es tsunamis.
- d. er arròs a de besonh aigua abundantanta tà créisher.

4. Com ajudaue lone ath sòn pair-sénher?

- a. Semiaue er arròs.
- b. Preparaue eth seme.
- c. Daurie e barraue es canalets d'aigua.
- d. Venie er arròs en mercat deth pòble.

**5. lone, lone! Vè'n tath huec, pren un tronc alugat e pòrta-lo!
Quan eth pair-sénher ditz aguesta frase...**

- a. da ua orde.
- b. hè ua qüestion.
- c. hè ua negacion.
- d. da ua informacion.

6. lone pensèc qu'eth sòn pair-sénher auie perdut eth cap perque...

- a. li auie dit que damb eth huec non se jògue, mès eth n'alugaue un.
- b. ère fòrça estranh que li hesse a méter eth huec ena cuelheta.
- c. hège cara de hòl e ploraue desconsoladament.
- d. se n'arrie sense parar e non podie parlar.

7. lone lancèc eth tronc alugat enes tèrres d'arròs perque...

- a. eth tanben auie perdut eth cap.
- b. li agradaue fòrça jogar damb eth huec.
- c. acostumaue a escotar ath sòn pair-sénher.
- d. volie veir com toti es pagesi pujauen ath córrer.

TÈXTE 1

8. Ione se metec a plorar perque...

- a. se cremèc.
- b. li hège pòur eth huec.
- c. non comprenie qué passaue.
- d. eth sòn pair-sénher li parlaue a crits.

9. Quina ère era intencion deth pair-sénher en cremar es tèrres d'arròs?

- a. Cremar-les entà salvar ua cuelheta futura.
- b. Sajar qu'era gent s'estèsse en casa entà protegir-se.
- c. Hèr qu'era gent s'enfadèsse damb eth per aquerò qu'auie hèt.
- d. Hèr qu'era gent pugèsse tara montanha enta salvar-se des ondades.

10. Quan era gent deth pòble vedec es sues tèrres cremades, s'enforisquèren, mès, com ère eth pair-sénher Daisuke?

- a. Enfadat.
- b. Tranquil.
- c. Inquiet.
- d. Cansat.

11. Quina paraula signifie era madeisha causa que 'espaventosa' (soslinhat en tèxte)?

- a. Insignificanta.
- b. Enganhosa.
- c. Espantosa.
- d. Demorada.

12. Quan era gent vedec era ondada, non s'entenec ne un solet crit perque...

- a. toti èren cansadi.
- b. i auie fòrça tapatge.
- c. era gent ère distreta.
- d. era gent ère espantada.

TÈXTE 1

- 13. Triga era opcion corrècta tà completar era proposicion.
(Non cau que la escriues en espaci en blanc.)**

Era ondada ac auie envadit tot, _____ era gent ère viua.

- a. perque
- b. mès
- c. senon
- d. tanben

- 14. Ordena es frases segontes eth tèxte:**

A.

lone e era gent
deth pòble
comprenen perqué
eth pair-sénher a
metut eth huec
enes tèrres d'arròs.

B.

Era gent deth
pòble, en veir
eth huec ena sua
cuelheta, puge
corrent pera
montanha.

C.

Encara que lone
ei confús, eth e sa
pairin lancen troncs
alugadi enes tèrres
d'arròs.

D.

Toti guarden
tar orizon e ven
com eth pòble
desapareish dejós
des ondades.

- a. C → B → D → A
- b. C → D → B → A
- c. A → D → B → C
- d. D → B → A → C

- 15. Qué siguec çò mès important entath pair-sénher Daisuke?**

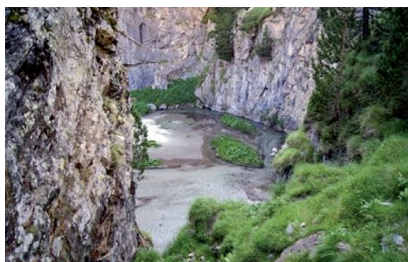
- a. Sauvar era vida des persones.
- b. Sauvar era cuelheta d'arròs.
- c. Protegir es tèrres d'arròs.
- d. Cuedar era montanha.

- 16. Qué as liejut?**

- a. Era vida deth pair-sénher Daisuke.
- b. Era explicacion de qué ei un tsunami.
- c. Conselhs entà salvar-se d'un tsunami.
- d. Un conde a on es personatges viuen un tsunami.

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta.

ES UELHS DETH JOEU

Es aigües dera gelèra der Aneto desapareishen laguens deth Horat d'Aigualhuts. Abans non se sabie a on anauen a gésser. En principi, i auie dues ipotèsis sus eth destin d'aguestes aigües. Era prumèra sostiege que reapareishien mès enjós, e qu'èren era origina der arriu Éssera. Era dusau defensauè qu'es aigües d'Aigualhuts cambiauèn de val, entà reparéisher enes Uelhs deth Jòeu e anar a morir en arriu Garona. Eth científic Norbert Casteret trobèc era responsa ad aguesta qüestion.

ERA EXPEDICION

Eth 19 de junhsèga de 1931, ua petita caravana anèc tath Horat d'Aigualhuts. La formauèn eth francés Norbert Casteret, sa mair, era sua hemna e dues amigues, e tanben ua mula que carrejaue 60 quilogrames de fluoresceïna, eth colorant mès poderós que se coneishie. Quan arribèren en Aigualhuts, demorèren qu'eth solei se coguèsse e lancèren era fluoresceïna des de naut deth salt d'aigua, tà qu'era sua fòrça estornegèsse e diluísse corrèctament eth colorant abans qu'es aigües desapareishessen 150 mètres mès enlà. Rapidament, era aigua se tintèc d'un verd fluorescent indescriptible. Pendent tres quarts d'ora, se tintèren es aigües que colauen tà laguens deth horat. En acabar, Casteret e es sues colaboradores esclatèren a arrir: eri tanben èren tintadi de verd!

Passèren era net en ua incomòda cabana, a miei quilomètre deth Horat d'Aigualhuts. Tàs quate dera maitiada se lheuèren tà tornar tath Horat e comprovar s'es aigües encara èren acolorides. Arren, tornauèn a èster clares e transparentes coma totemp.

ETH RESULTAT DER EXPERIMENT

Ère ora de dividir eth grop. Era hemna de Casteret e es sues amigues anèren en direccion tà Benasque tà comprovar eth color dera aigua der arriu Éssera. Mentrestant, eth e sa mair anèren tara Val d'Aran, tath pish des Uelhs deth Jòeu. Quan i arribèren, mare e hilh comprovèren qu'era aigua ère verda... D'un verd fantastic! Continuèren baishant peth bòsc, gaudint dera vision d'aqueth arriu verdós e, en arribar enes prumèri prats, trobèren dus pagesi que deishèren eth trabalh tà demanar-les s'auien vist eth color "diabolic" der arriu. Èren fòrça preocupadi pes trueites der arriu. Entà calmar-les, Casteret les expliquèc er experiment e les assegurèc qu'eth colorant ère completament inofensiu.

Casteret e sa mair remontèren es longues còstes deth pòrt dera Picada, impacienti per saber se qué auie passat damb es aigües der Éssera.

TÈXTE 2

Un còp arribadi en Benasque s'amassèren damb es auti membres dera equipa, que contemplauen un arriu clar e transparent. Encara aueren fòrces tà pujar tara Maladeta e celebrar eth succès dera expedicion. Despús, un còp en França, recuelheren testimònis dera coloracion der arriu en Pònt de Rei, en Hòs e, tanben en Sant Beat, a mès de 40 quilomètres d'Aigualhuts. Auie demorat finaument comprovat qu'er arriu mès gran des Pirenèus, eth Garona, nèish laguens deth massís dera Maladeta, ath pè der Aneto, eth rei dera serrada.

Rafael López-Monné, *A peu per les carenes atlàntiques de l'Aran* (tèxte adaptat)

17. Quina ei era incognita respècte ara aigua deth horat d'Aigualhuts?

- a. Se uedaue soent.
- b. Non se sabie d'a on venguie.
- c. Non se sabie a on anaue a parar.
- d. Se metie verda sense saber perqué.

18. Qué volie arténher Norbert Casteret?

- a. Estudiar era qualitat dera aigua der arriu Éssera.
- b. Volie qu'era aigua des Uelhs deth Joeu siguesse verda.
- c. Saber s'era aigua des Uelhs deth Joeu anaue a parar en Aigualhuts.
- d. Comprovar en quin arriu anaue a parar era aigua dera gelèra der Aneto.

19. Qué ei en tèxte 'ua petita caravana' (soslinhat en tèxte)?

- a. Un emboç de coches.
- b. Un miei de transpòrt de montanha.
- c. Un remorcatge condicionat entà viuer-i.
- d. Un grop de persones que viatgen amassa.

20. Qué ei era fluoresceïna?

- a. Ua propietat dera aigua.
- b. Un colorant fòrça potent.
- c. Un producte plan perillhós.
- d. Un dissolvent fluorescent.

TÈXTE 2

- 21. En quin moment deth dia Casteret e era sua equipa comencèren er experiment?**
- a. Ath maitin.
 - b. Tà meddia.
 - c. Ena tarde.
 - d. Ath vèspe.
- 22. Triguèren eth pish tà lançar era fluoresceïna perque aqui era aigua ei mès...**
- a. turbulenta.
 - b. fresca.
 - c. clara.
 - d. neta.
- 23. Quina des proposicions següentes ei ben puntuada?**
- a. Dempús, de tres quarts d'ora de trabalh acabèren toti tintadi de verd.
 - b. Dempús de tres quarts d'ora de trabalh acabèren toti tintadi, de verd.
 - c. Dempús de tres quarts d'ora de trabalh, acabèren toti tintadi de verd.
 - d. Dempús de tres quarts d'ora, de trabalh acabèren toti tintadi de verd.
- 24. Ath maitin, era aigua d'Aigualhuts tornaue a èster neta. Açò demostraue que...**
- a. er experiment auie fracassat.
 - b. era aigua non ère estancada.
 - c. eth producte s'auie evaporat.
 - d. era fluoresceïna s'auie dissolvut.
- 25. Eth grop s'auie de dividir en dus entà...**
- a. dar explicacions as pagesi.
 - b. arribar mès lèu en sòn destin.
 - c. comprovar a on auie arribat era aigua tintada.
 - d. competir entre eri tà veir qui trobaue prumèr era explicacion.

TÈXTE 2**26. A on auie anat a parar era aigua tintada de verd?**

- a. Enes Uelhs deth Joeu, e dempús en arriu Garona.
- b. A miei quilomètre deth Horat d'Aigualhuts.
- c. En Pòrt dera Picada.
- d. En arriu Éssera.

27. Qué signifie 'diabolic' (soslinhat en tèxte)?

- a. Magnific.
- b. Maligne.
- c. Exagerat.
- d. Desconeishut.

28. Qué heren entà celebrar eth succès dera expedicion?

- a. Pujar er Aneto.
- b. Pujar era Maladeta.
- c. Passejar peth bòsc.
- d. Trobar-se en França.

**29. Triga era opcion corrècta tà completar era proposicion.
(Non cau que la escriues en espaci en blanc.)**

Casteret comprovèc qu'era aigua tintada de verd _____ en França, a mès de 40 quilomètres d'Aigualhuts.

- a. auie arribat
- b. arribèsse
- c. arribarà
- d. arribi

30. Er Aneto ei 'eth rei dera serrada'. Açò signifie que, de totes es montanhes des Pirenèus, aguesta ei era mès...

- a. importanta.
- b. nheuada.
- c. verda.
- d. rica.

REDACCION

Pòs demanar ua huelha entà hèr un brolhon o un esquèma dera tua redaccion. Quan l'ages acabada, torna-la a liéger e corregís aquerò que calgue. Ara fin auràs agut d'escriuer 100 paraules coma minim. Se n'escriues mens, se veirà afectada era tua puntuacion.

Explica bèth trabalh, experiment o activitat qu'ages hèt en grop e en quau era collaboracion de toti age estat necessària. Pòs explicar guairi membres auie eth grop, quin ère er objectiu, en qué consistie eth trabalh e com lo repartíretz, quini passi seguíretz, com siguec eth resultat finau...

Escriu un títol entara redaccion.

Anòta, quan acabes, eth nombre de paraules escrites.

0-1-2

AC

0-1-2

L

0-1-2

FO O

0-1-2

M

0-1-2

P

Nombre de paraules escrites

As de compdar tanben es paraules deth títol, es apostrofades e es separades per junhent.

